

Тисячна Ю. С.

к. е. н., доц. кафедри банківської справи,

Городницька В. С.

*магістр 1 року навчання фінансового факультету,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ БАНКУ

Складність і багатогранність процесу управління банком потребує комплексного підходу, що передбачає нерозривну єдність активів і пасивів, які є взаємозалежними та взаємообумовленими. Запровадження такого підходу потребує розробки системи управління активами і пасивами.

Управління активами і пасивами банку (УАіПБ) – це процес управління банківською діяльністю, що полягає в формуванні стратегії і здійсненні заходів щодо забезпечення оптимальної структури активів і пасивів для досягнення цілей банківського менеджменту.

Під системою управління активами і пасивами банку (СУАіПБ) розуміється сукупність елементів, що взаємодіють та знаходяться у відносинах та зв'язках один з одним, і складають цілісне утворення.

В складі СУАіПБ виділено такі елементи, як мета, суб'єкт управління, підсистеми управління та об'єкт управління (рис. 1).

Метою управління активами і пасивами банку є забезпечення надійності та стабільності діяльності банківської установи на основі оптимального управління її активами і пасивами.

Діяльність з управління активами та пасивами реалізується суб'єктами управління, склад яких залежить від рівня управління:

на стратегічному рівні суб'єктами управління є загальні збори акціонерів, Спостережна Рада банку, правління банку, комітет з управління активами і пасивами;

на тактичному рівні – служба внутрішнього аудиту, служба ризик-менеджменту, працівники бек-офісу;

на оперативному рівні – казначейство, працівники фронт-офісу.

Рис. 1. Система управління активами і пасивами банківської установи

Інструменти виділено в розрізі функцій управління: планування, аналіз,

контроль та регулювання.

Планування активів та пасивів банку передбачає управління процесами створення, розподілу та використання фінансових ресурсів банку, що реалізується у розробці деталізованих фінансових планів [1].

Системи планування при управлінні активами та пасивами банку поділяються на:

- стратегічне планування (до 3-х років) – система довгострокових цілей управління активами та пасивами банку, що може визначатися фінансовою політикою та стратегією банку;

- тактичне планування (до 1-го року) – розробка конкретних видів планів, що дозволяють визначити джерела формування ресурсів банку, напрямки їх ефективного використання;

- оперативне планування (місяць, квартал) – розробка комплексу короткострокових планових завдань щодо основних напрямів управління активами і пасивами, зорієнтоване на щоденне управління банківським балансом.

При аналізі активів та пасивів банку використовується аналітичний інструментарій:

- структурно-динамічний аналіз – дає змогу оцінити зміни в структурі та динаміці активних та пасивних операцій банку та на їх основі виявити напрямки діяльності банку і тенденції його розвитку;

- коефіцієнтний аналіз – передбачає формування системи аналітичних коефіцієнтів, які дають змогу оцінити якість активів і пасивів, їх відповідність за строками та сумами, їх взаємозв'язок;

- порівняльний аналіз – базується на співвідношенні значень окремих груп аналогічних показників між собою.

При УАіПБ повинно здійснюватися оперативне регулювання всіх видів ризиків, на які наражається банк, що передбачає реалізацію управлінських рішень, спрямованих на утримання певного ризику на встановленому рівні.

Інструментарій регулювання розглядається у розрізі кожного з видів

ризиків. Найбільш загальноприйнятими вважаються такі інструменти оцінки банківських ризиків, як VaR-методологія, Стрес-тестування, GAP-аналіз, дюрація, коефіцієнтний метод, метод структурування фондів; метод аналізу джерел і використання коштів.

Реалізація функції контролю при УАіПБ передбачає концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності банку, своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів від запланованих та прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію [4].

Для ефективного УАіПБ повинно бути створене відповідне інформаційне забезпечення, під яким розуміється сукупність форм документів різних видів призначення, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення і форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі під час її функціонування на об'єкті управління [3].

В процесі УАіПБ використовується інформація, яка знаходиться як в зовнішніх, так і у внутрішніх джерелах.

Зовнішня інформація використовується для прогнозування основних параметрів розвитку з урахуванням стратегії банку. Основними джерелами зовнішнього інформаційного забезпечення є: законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність банків; публікації звітних матеріалів; рейтинги; платні бізнес-довідки, надані окремими інформаційними компаніями; інформаційні газети; журнали; сайти банків; звіти НБУ; статистичні довідники; технічні канали засобів масової інформації.

Внутрішня інформація необхідна для відстеження встановлених норм, що містяться в банківській політиці, і використовується для внесення відповідних коригувань з урахуванням зовнішніх джерел [3]. Основними джерелами внутрішнього інформаційного забезпечення є фінансова, статистична, управлінська та податкова звітність банку; внутрішні плани банку; нормативно-правові інструкції та положення банку, що забезпечують раціональне управління активами та пасивами банку.

Кадрове забезпечення – це специфічна, повторювана діяльність, яка здійснюється у процесі управління активами та пасивами банку, змістом якої є забезпечення органів і підрозділів необхідним, відповідаючи певним вимогам, контингентом людей, а також інформацією про нього, впровадження науково-обґрунтованих методів добору, розстановки, навчання, виховання, стимулювання кадрів тощо [2].

Об'єктом УАіПБ є фінансові потоки, ризики банківської діяльності, пов'язані з активно-пасивними операціями банку, та фінансовий результат діяльності банку.

Таким чином, обґрунтовано складові СУАіПБ, особливість якої полягає у визначенні суб'єктів управління залежно від рівня управління, у виділенні інструментів управління активами і пасивами банку в межах кожної функції управління. Результатом функціонування системи управління активами і пасивами банку є комплекс заходів, спрямований на забезпечення надійності і стабільності діяльності банку.

Список використаної літератури

1. Вербецька О. О. Комплексне управління активами і пасивами / О. О. Вербецька // Управління розвитком. – № 3 (166). – 2014. – С. 94-96
2. Литвинюк О. В. Методичні підходи до визначення основних етапів розвитку процесів управління активами та пасивами банківських установ України / О. В. Литвинюк // «Young Scientist». – № 7 (10). – 2014. – С. 41-44
3. Логінов М. Б. Управління активами і пасивами банку / М. Б. Логінов // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2014. – № 7. – С. 127-138
4. Куницына Н. Н. Повышение эффективности управления системой коммерческих банков в условиях макроэкономической нестабильности / Н. Н. Куницына, В. А. Бондаренко // Финансы и кредит. – 2014. – №22 (598). – С. 2-12.